

Utvidgning av naturreservatet Styggforsen i Rättviks kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att utvidga det befintliga naturreservatet Styggforsen (beslutat 1979-12-17, diarienummer 11.111-984-75) med det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 1. När detta beslut vinner laga kraft upphävs det ursprungliga beslutet med tillhörande skötselplan. Det nya beslutet innebär ett antal förändringar gentemot det tidigare beslutet (se *Länsstyrelsens bedömning*).

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6, och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se *Föreskrifter*).

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Reservatets slutliga gränser märks ut i fält.

Länsstyrelsen fastställer härmed skötselplanen, bilaga 2, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Skötselplanen innehåller även beskrivningar i enlighet med 17 § nyssnämnda förordning för Natura 2000-området Styggforsen (SE0620088) och ersätter bevarandeplanen för detta område, fastställd 2016-12-31 av Länsstyrelsen (dnr 511-11598-2016). Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Styggforsen
Kommun	Rättvik
Län	Dalarna
NVR id	2002497
Natura 2000-beteckning	SE0620088
Lägesbeskrivning	Reservatet ligger 2 mil norr om Rättvik
Huvudsaklig karaktär	Geologiskt särpräglad ravinbrant
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län
Fastigheter	Boda 30:6, 36:6, 36:19 (Privata) Ovanmyra 19:17, 22:2 (Privata) 4:2 (Länsstyrelsen i Dalarnas län, Fastighetsförvaltning pågår) Styggforsen S:1 (Privat)
Areal (ha)	Total areal: 30,9 (Natura 2000 omr: 12,4) Landareal: 30,6 Produktiv skogsmark: 29,4

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att skydda, och ge allmänheten möjlighet att ta del av, områdets geologiska bildningar. Syftet är även att bevara områdets biologiska mångfald och värdefulla naturmiljöer. Underordnade syften till ovanstående är även att bevara lämningarna av hur man lokalt nyttjat naturresurserna i området samt att även erbjuda allmänheten ett område att nyttja för friluftsliv, rekreation och förkovran.

Delar av reservatet ingår i det europeiska nätverket Natura 2000, där ett antal naturtyper och arter pekats ut. Syftet med naturreservatet är även att bidra till att dessa ska bibehålla gynnsam bevarandestatus.

Syftet ska tillgodoses genom att

- föreskrifter formuleras som hindrar exploatering,
- geologiska formationer friläggs och markeras ut,
- låta flora och fauna, med smärre undantag, utvecklas fritt,
- kulturhistoriska lämningar friläggs och markeras ut,
- åtgärder vidtas för att tillgängliggöra området för allmänheten.

Skäl för beslut

Vid Styggforsen finns tre skeenden i Siljanområdets geologiska historia bevarade. Först de lager som avsattes i det hav som täckte regionen under Silurtiden för 430 miljoner år sedan, sedan effekten av det meteoritnedslag som 50 miljoner år senare vräkte dessa lager över ända och skapade de förkastningar som löper genom området. För det tredje effekten på landskapet av den isälv som flöt genom reservatet vid istidens slut för 10000 år sedan. Det faktum att effekterna av dessa processer finns bevarade, och så tydligt exponerade, på en så begränsad yta gör detta till ett prioriterat bevarandevärde.

Skogen som växer på slutningarna ner mot Styggforsån äger den naturliga skogens strukturer och variation vad gäller ålder, trädslagsammansättning, dimensioner samt förekomst av död ved. Ravinmiljön, i kombination med fukten från vattendraget, skapar en skyddad miljö. Markens kalk skapar gynnsamma förutsättningar för krävande arter. Sammantaget ger detta goda förutsättningar för en stor artrikedom bland växter, svampar och djur, något som också konstaterats vid de inventeringar som gjorts. Bland de mest exklusiva arterna som konstaterats leva här finns bl a fjärilen barrskogslavfly, mossan timmerskapania, trådbrosklav samt bitter taggsvamp. Delar av Styggforsens naturreservat är även ett utpekat Natura 2000-område. Den dominerande naturtypen är örtrik granskog. Detta gör skyddet av områdets naturtyper och biologiska mångfald till ett prioriterat bevarandevärde.

Föreskrifter

För att säkerställa syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter ska gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägaren och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden,
2. anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel,
3. dra fram mark- eller luftledning,
4. uppföra byggnader, mast eller annan anläggning med följande undantag:
 - tillfälliga jaktpass av naturmaterial får uppföras,
5. framföra motordrivet fordon utanför den asfalterade väg som leder in i området med följande undantag:
 - uttransport av fälld älg, björn, hjort eller vildsvin är tillåtet med fordon som inte ger skador på mark eller vegetation,
 - tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende,
6. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle med följande undantag:
 - enstaka grenar och sly får röjas för att kunna se rågångsmarkeringar,
7. gödsla, återföra aska eller använda bekämpningsmedel,
8. inplantera för området främmande växt- eller djurart,
9. riva, eller på annat sätt påverka, kulturella lämningar,
10. bedriva jakt med fälla med följande undantag:
 - fångst av mink med fälla är tillåtet,
11. utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka/samla djur till vissa platser med följande undantag:
 - saltsten får sättas upp,
 - den urtagna räntan från älg, rådjur och andra jaktbara arter får lämnas,
 - småfåglar får utfodras.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatet, förvaltning av anläggningar enligt karta i bilaga 3 och genomförande av arrangemang för besökarnas och friluftslivets behov,
2. skötsel av naturreservatets naturtyper, exempelvis röja vegetation från berggrundsytor och gallra gran i bestånd med äldre tall och löv se bilaga 3,
3. åtgärder i syfte att motverka skador som orsakas av invasiva arter,
4. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och naturreservatets syfte.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

Föreskrifterna under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda, stående eller omkullfallna, träd, stubbar och buskar,
2. göra upp eld på annan än iordningställd eldplats,
3. framföra motordrivet fordon i terrängen oavsett om marken är bar eller snötäckt,

Slutligen är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

4. insamla sten ur berggrund eller löst liggande material,
5. gräva upp växter, plocka mossor, lavar, vedlevande svampar eller samla in djur,
6. genomföra eller bedriva tävlingar, lägerverksamhet och andra större eller återkommande organiserade arrangemang.
7. rida eller cykla utanför den asfalterade väg som leder in i reservatet.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § ska gälla omedelbart även om de överklagas. De träder i kraft vid datum som framgår i länets författningssamling, ett dokument som trycks i anslutning till det att beslutet är fattat.

Generella undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av de vägar som syns på beslutskartan. Med normalt underhåll avses sådana åtgärder som syftar till att upprätthålla anläggningarna i dagens utformning, utbredning och funktion.

Förtydliganden av föreskrifter

I föreskrift A5 regleras terrängkörning. Angående undantaget från föreskriften som handlar om uttransport av vilt ska begreppet ”skador” inte tolkas lika strikt som ”märken”. Terrängkörning får aldrig medföra att hydrologiska förhållanden eller vattenkvalitet förändras. Vad gäller undantaget som gäller för tjänstemän i polis, räddnings eller sjukvårdsärende så ska en utförd insats omgående anmälas till Länsstyrelsen.

I föreskrift C5 förbjuds att utan Länsstyrelsens tillstånd gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar, samt att samla in djur. Matsvamp och bär får plockas i naturreservatet.

Dispens

Länsstyrelsen får enligt 7 kap. 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade föreskrifter.

Beskrivning av området

Natur- och friluftsvärden

Ungefär en kilometer väster om Boda kyrkby rinner Styggforsån genom ett område med dramatisk topografi. Där är berggrunden blottad på ett sätt som tydligt visar resultatet av det meteoritnedslag som drabbade Siljansområdet för 377 miljoner år sedan.

Rakt genom området, i nord-sydlig riktning, löper en förkastning skapad i samband med nedslaget vilken utgör en gräns mellan den kristallina berggrunden i väst och den yngre sedimentära lagerföljden i öst. Dessa sediment, ursprungligen avsatta i det hav som täckte delar av Skandinavien under perioden silur för 430 miljoner år sedan, är till följd av meteoritnedslaget 50 miljoner år senare vräkt över ända och finns nu blottade i nära nog lodrät position. Avlagringar från silur är överlag ovanliga i Sverige och Styggforsen är den enda kända platsen där Dalarnas siluriska lagerföljd finns representerad i sin helhet. Det är därför en viktig plats för att förstå Sveriges geologiska utveckling.

I övrigt är områdets topografi resultatet av den erosion som vattnets verkan har haft sedan inlandsisens avsmältning fram till idag, processer som bland annat skapat en 35 m djup kanjon vid fogdeklippan och den ravin som utbildats nedströms.

Den skog som beklär sluttningarna ner mot vattendraget är naturskogsartad och domineras av gran med en medelålder av drygt 120 år. På mindre partier, ovanför ravinen och i höjdlägen, kan dock tallen dominera och där finns enstaka exemplar som närmar sig 200 år. Mängden död ved är generellt hög. Det fuktiga mikroklimat som skapas av forsen och den högväxta skogen, tillsammans med kalkpåverkan från berggrunden, gör att området hyser många ovanliga arter av växter, mossor, svampar och djur. Närmare 70 av dessa är rödlistade varav knappt hälften bedöms hotade nationellt. Några av de mest exklusiva arterna i området är trådbrosklav, timmerskapania, bitter taggsvamp, alla bedömda som starkt hotade.

Reservatet framstår idag som opåverkat av människans hand men i detta område har ett flertal småindustrier bedrivit verksamhet vid övergången mellan 18 och 1900-talet.

Här fanns bl a kvarnar, slipstenstillverkning samt en hytta anlagd.

Området har mycket höga friluftsvärden så som varande ett av länets mest besökta naturreservat och turistmål, tillika ett närnaturområde till samhället Boda kyrkby.

Planeringsbakgrund

Styggeforsen är utpekad som riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6§ miljöbalken med id beteckning NRO-20-85. Det ingår också i Siljansområdet, id NV-04528-15, ett riksintresseområde för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.

Styggeforsen är delvis utpekad som särskilt bevarandeområde i det internationella Natura 2000-nätverket enligt 7 kap. 27 § miljöbalken. Syftet med Natura 2000-området *SE0620088 Styggeforsen* är att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för naturtyperna *Kalkbranter (8210)*, *Taiga (9010)* och *Näringsrik granskog (9050)* samt arterna *grön sköldmossa (1386)* och *nordisk klipptuss (1981)*. Natura 2000-området omfattar endast det ursprungliga reservatet, ej utökningen.

Styggeforsen omnämns i Rättviks kommuns översiktsplan som ett naturreservat av vikt för turismen. Det omfattas inte av någon detaljplan eller övriga områdesbestämmelser.

Ett permanent skydd av Styggeforsen medför ett bidrag till uppfyllandet av miljömålen *Levande skogar* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Ärendets handläggning

Det ursprungliga reservatet bildades 1979 som skydd för de geologiska värdena och den trolska naturen som omgav dessa och vattendraget. Att det fanns naturvärden i skogarna runtomkring uppmärksammades på 1990-talet. Det ledde till att Länsstyrelsen inventerade dessa marker och ett utkast till ny gräns togs fram. Det formella arbetet med att utvidga reservatet påbörjades dock först 2012 i samband med att Länsstyrelsens jordfond önskade avyttra ett skifte som berördes av den tänkta avgränsningen.

Övriga markägare informerades om det förestående arbetet vid ett möte i slutet av 2013. I samband med detta sändes en enkät ut för att inhämta markägarnas synpunkter på planerna, något som dock inte resulterade i några svar.

Samma år anlätades lantmäteriet för att mäta in den blivande reservatsgränsen, företaget NAI Svefa för att ta fram ekonomiska värderingar för marken och företaget NA Stefansson AB för att sköta ersättningsförhandlingarna med markägarna.

Dessa avslutades under 2016 och hade då lett till att ägarna till 4 av de 8 fastigheter som berördes av utvidgningen erhöll intrångsersättning, övrig mark såldes till staten.

Under ärendets gång utreddes också möjligheten att upplösa den samfällighet som utgör kärnan i det ursprungliga reservatet då den hade ett stort antal delägare samt saknade styrelse eller kontaktpersoner. Någon ansökan om upplösning lämnades dock inte in till lantmäteriet av Naturvårdsverket då man bedömde att kostnaden inte motsvarade nyttan.

Under 2019 påbörjades arbetet med att författa beslut och skötselplan för reservatet.

Dessa sändes på remiss till markägare, sakägare och övriga intressenter i maj 2020.

Synpunkter inkom i samband med detta från Naturvårdsverket, SGU, Tunabygdens geologiska förening och Boda hembygdsförening. Dokumenten är justerade utifrån deras synpunkter. Några smärre justeringar i dokumenten av redaktionell art har även gjorts på länsstyrelsens eget initiativ i samband med att en slutversion av beslutet togs fram.

Motivering

Ett mark- eller vattenområde får av Länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat, se 7 kap. 4 § miljöbalken. Länsstyrelsen får upphäva beslut om reservatsbildning enligt 7 kap. 7 § miljöbalken om synnerliga skäl föreligger.

Länsstyrelsens bedömning

Det föreslagna området har mycket höga naturvärden, ett resultat av kombinationen mellan den unika geologiska miljön och den av modernt skogsbruk opåverkade skogen. Ett mycket stort antal hotade arter har påträffats i reservatet, som även är ett populärt mål för friluftsliv. Områdets naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov tillgodoses bäst genom utvidgning av befintligt naturreservat. Beslutet följer de riktlinjer som gäller för Länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

För att skydda och sköta områdets natur- och friluftsvärden fattar Länsstyrelsen beslut om föreskrifter och fastställer en skötselplan. Föreskrifterna behövs för att naturreservatet ska uppnå sitt syfte att bevara områdets naturvärden för framtiden. För de gällande föreskrifterna finns ett antal undantag som främst syftar till att tillgodose allmänna eller markägares intressen. Länsstyrelsen bedömer att dessa undantag inte kommer påverka områdets naturvärden i en sådan omfattning att syftet med naturreservatet åsidosätts.

Endast få åtgärder, så som bortröjning av växtlighet, bedöms nödvändiga för att främja områdets bevarandevärden. De insatser som behövs för att upprätthålla standarden på de anläggningar som tjänar områdets besökare bedöms som större.

Detta beslut innebär ett antal förändringar gentemot det tidigare beslutet vilka beskrivs nedan.

- Naturreservatets geografiska utbredning har utökats med 18 ha.
- Syftet har kompletterats med förtydliganden text om vilka bevarandevärden som skyddet avser att värna samt hur syftet ska uppnås.
- Alla hänvisningar i föreskrifterna till skötselplan har tagits bort.

Förändringar i föreskrifter riktade till markägare och innehavare av särskild rätt.

- Föreskrift rörande skogsbruksåtgärder skärps med förbud mot att ta bort dött träd eller vindfälle samt kompletterad med ett undantag som rör underhåll av rågångar.
- Föreskrifter rörande byggnation har skärpts med förbud mot att uppföra mast eller annan anläggning och kompletterad med ett undantag för att uppföra tillfälliga jaktpass.
- Föreskrift rörande terrängkörning skärps med ett förtydligande att det gäller såväl bar- som snötäckt mark och kompletterad med ett par undantag som rör transporter av fällt vilt samt blåljus-personal.
- Föreskrift rörande bruk av kemiska medel skärps med förbud mot gödsling och askåterföring,
- Föreskrifter rörande jakt lagts till med förbud mot åtel och fällfångst.

- Föreskrift om kulturlämning har skärpts genom formulering som inte bara förbjuder rivande av dessa utan även att på annat sätt påverka dem.
- Föreskrifter om vad markägare och innehavare av särskild rätt förpliktigas att tåla har specificerats genom formuleringar om åtgärder för att iordningställa området för besökare, naturvärdenas skötsel samt vilka uppföljningar som ska göras.

Förändringar i föreskrifter riktade till allmänheten.

- Föreskrift rörande påverkan på vegetation har skärpts så till vida att det nu även är förbjudet att skada döda träd och buskar. Den ursprungliga föreskriften har dock mildrats i så måtto att förbudet mot att samla in organismer gjorts tillståndspliktigt.
- Föreskrift rörande terrängkörning skärps med ett förtydligande att det gäller såväl bar- som snötäckt mark.
- Föreskrift rörande förbud att påverka, och föra bort, geologiska föremål har gjorts tillståndspliktigt.
- Föreskrift om tillståndsplikt vid genomförande av större arrangemang har lagts till.
- Föreskrift om förbud mot att rida utanför reservatets vägar har gjorts tillståndspliktigt och kompletterats med ett motsvarande krav för cykling.
- Förbud mot att tälta eller parkera på annat än särskilda platser har tagits bort

Sammantaget bedömer Länsstyrelsen att ovanstående förändringar inte innebär en försvagning av skyddet eller syftet med reservatet. Därmed uppfylls de synnerliga skäl som krävs för att upphäva det gamla reservatsbeslutet.

Länsstyrelsen bedömer att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken samt den kommunala översiktsplanen.

Länsstyrelsen bedömer att de inskränkningar som sker i allmänhetens rätt att färdas och vistas i området är av sådan ringa omfattning att någon konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning inte behövs.

Länsstyrelsen gör bedömningen att naturreservatets utvidgning leder till att ett antal ekosystemtjänster påverkas. Främst stärks möjligheterna för den biologiska mångfalden i området att bevaras vilket i sin tur ökar robustheten i ekosystemet på landskapsnivå. Vidare bidrar skyddet till att ett antal kulturella tjänster stärks som t.ex. vetenskap och utbildning samt turism. Naturreservatets bildande har också negativa följder för några ekosystemtjänster, t.ex. möjligheten för området att leverera virke och andra råmaterial.

Av ovan redovisade skäl anser Länsstyrelsen att Styggforsen naturreservat ska utvidgas.

Upplysningar

Vissa verksamheter och åtgärder omfattas av dispens eller tillståndskrav med stöd av föreskrifter som fattas i detta beslut enligt 7 kap. 5, 6, och 30 §§ miljöbalken.

Länsstyrelsen vill påminna om att vissa verksamheter och åtgärder m.m. utöver aktuella föreskrifter *även* kan omfattas av andra bestämmelser i miljöbalken eller i annan lagstiftning.

Bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog gäller ej inom naturreservatet. Det innebär t.ex. att eventuella vindfällen och stormskadad skog ska lämnas orörda.

Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom naturreservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Vid exempelvis spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9 § lagen om skydd mot olyckor (2003:778).

Stygghorsen är även ett Natura 2000-område. I Natura 2000-områden krävs det tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för åtgärder som kan skada områdets naturvärden på ett betydande sätt. Det gäller även för åtgärder som utförs utanför Natura 2000-området om de kan skada naturvärden inom Natura 2000-området.

Kungörelse

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken ska kungöras i länets författningssamling. Beslutet kungörs i ortstidning enligt 27 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse var införd i ortstidning.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till Regeringen, Miljö- och energidepartementet, se bilaga 5.

Detta beslut har fattats av landshövding Ylva Thörn. I den slutliga handläggningen deltog även jurist Sarah Bauer, planarkitekt Eva Stigeberg, arkeolog Britt-Mari Hägerman, miljöhandläggare Håkan Danielsson, enhetschef Anna Eriksson och naturvårdshandläggare Jonas Bergstedt, den sistnämnda föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

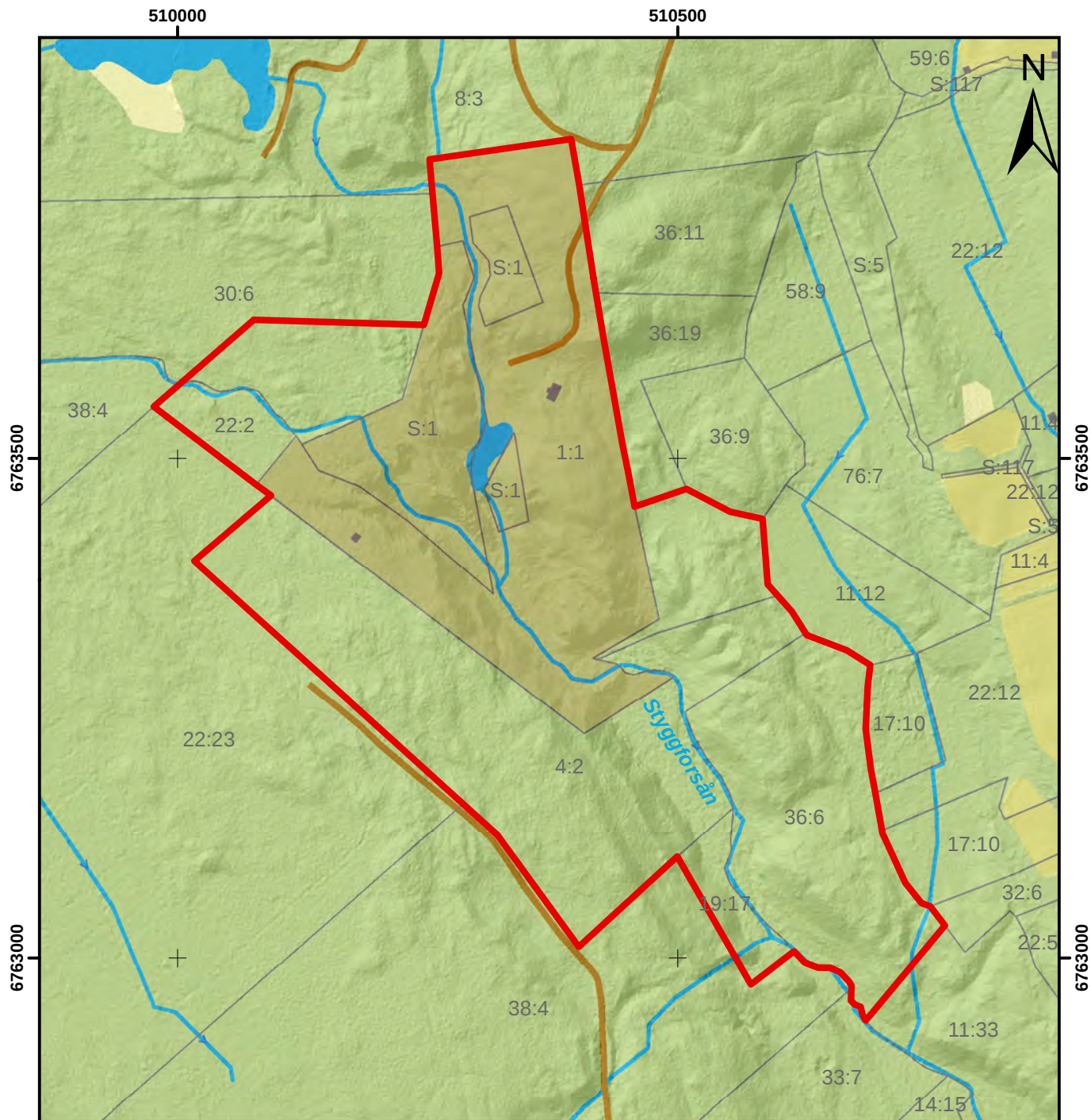
Bilagor

Bilaga 1	Beslutskarta
Bilaga 2	Skötsel- och bevarandeplan
Bilaga 3	Skötsel och föreskriftskarta
Bilaga 4	Karta över Natura 2000 område
Bilaga 5	Överklagningsinformation

Sändlista (borttagen i webbversionen)



Beslutskarta vid utvidgning av Styggeforsens naturreservat



Översiktskarta



0 50 100 150 200 Meter

Teckenförklaring

- Ny reservatsgräns
- Ursprungligt reservat
- Fastigheter och samfälligheter
- Byggnader
- Vägar
- Vatten

Skötsel- och bevarandeplan för naturreservatet och Natura 2000-området Styggforsen

Denna skötselplan ersätter den tidigare skötselplanen för reservatet, fastställd 1979-12-17 (diarienummer 11.111-984-75), som upprättats av Länsstyrelsen enligt 7 § naturvårdslagen (1964:822). Den ersätter även bevarandeplanen för Natura 2000-området Styggforsen, fastställd 2016-12-31 (dnr 511-11598-2016), som upprättats av Länsstyrelsen enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.



Styggforsån vid vattenfallet med fogdeklippan i bakgrunden.

Foto: Länsstyrelsen

Innehållsförteckning

Administrativa data	3
Beskrivning av området	3
Geovetenskap	3
Biologi	5
Kulturhistoria	7
Jakt, fiske och övrigt friluftsliv	7
Infrastruktur	7
Referenser	8
Natura 2000	9
Allmänt	9
Tillståndsplikt och samråd	9
Uttekade Natura 2000-naturtyper	9
Uttekade Natura 2000-arter	9
Bevarandesyftet med Natura 2000-området	10
Hotbild mot utpekade värden inom Natura 2000-området	10
Plandel	12
Syfte med naturreservatet	12
Prioritering mellan bevarandevärden	12
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	12
Skötselområde 1: Geologiska värden	13
Skötselområde 2: Grandominerad skog	13
Skötselområde 3: Talldominerad skog	14
Skötselområde 4: Friluftsliv och anläggningar	15
Jakt och fiske	17
Dokumentation och uppföljning	17
Prioritering av planerade skötselåtgärder	18

Beskrivningsdel

Administrativa data

Namn	Styggforsen
Kommun	Rättvik
NVR id	2002497
Natura 2000-beteckning	SE0620088
Markslag i hektar: (uppdelning enl. Naturvårdsverkets rapport nr 5391)	
Tallskog	3,4
Granskog	15,2
Barrblandskog	5,9
Lövblandad barrskog	3,6
Triviallövskog	0,9
Ungskog och hyggen	0,5
Impediment	0,5
Våtmark	0,6
Vatten	0,3
Totalt	30,9
Rättigheter	Boda-Bingsjö VVO – Jakt Rättvik-Boda FVOF – Fiske
Bebyggelser och anläggningar	Kaffestuga, parkering, slogbod, leder, grillplats, damm, skvaltkvarn.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län

Beskrivning av området

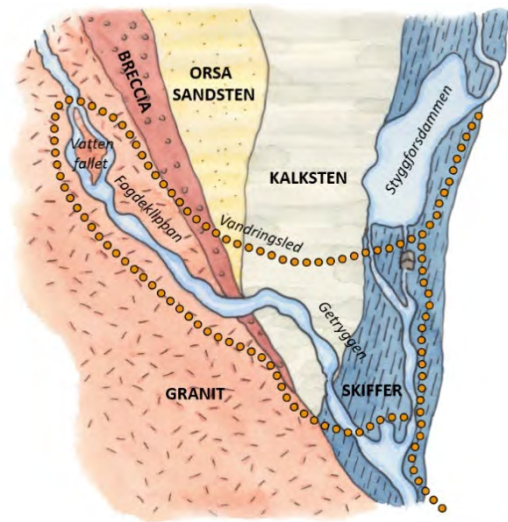
Geovetenskap

Berggrund

Vid Styggforsens naturreservat är berggrunden blottad på ett sätt som tydligt visar resultatet av det meteoritnedslag som drabbade Siljansområdet för 377 miljoner år sedan. Detta skapade den största nedslagkrater man känner till i Europa, 5-6 mil i diameter. Rakt genom området, i nord-sydlig riktning, löper en förkastning skapad i samband med nedslaget vilken utgör en gräns mellan den kristallina berggrunden i väst och den yngre sedimentära lagerföljden i öst. Dessa sediment, vanligen avsatta i det hav som täckte delar av Skandinavien under perioden silur för ca 440-420 miljoner år sedan, är till följd av meteoritnedslaget 50 miljoner år senare vräkt över ända och finns nu blottade i nära nog lodrät position. De äldsta lagren utgörs av lerskiffer vilka främst återfinns öster om den skgetryggen. Dessa överlagras av en tunnskiktad kalksten, ibland mellanlagrad av

märgel, vilken bygger upp merparten av getryggen. Däröver, eller i detta fall åt väster, återfinns slutligen en kil av Orsasandsten innan man når förkastningen och graniten väster därom. Själva förkastningen är fylld av krossad granit, vilken bildat en så kallad breccia (Perhans 1988).

Lerskiffern och kalkstenen tillhör Kallholn-formationen och är avsatta under den äldsta delen av silur medan åldern för Orsasandstenen är oklar då den saknar fossiler. Den brukar dock schablonmässigt föras till den yngre delen av samma period. Orsasandstenen är för övrigt troligen avsatt på land (Petalas 1985), till följd av att marken höjdes över havsytan i samband med att fjällkedjan bildades längre västerut. Styggforsen är den enda kända platsen där Dalarnas siluriska lagerföljd finns representerad i sin helhet och det är därför en plats av nationellt intresse för att förstå Sveriges geologiska utveckling (Wickström & Ransed, pers kom 2014).



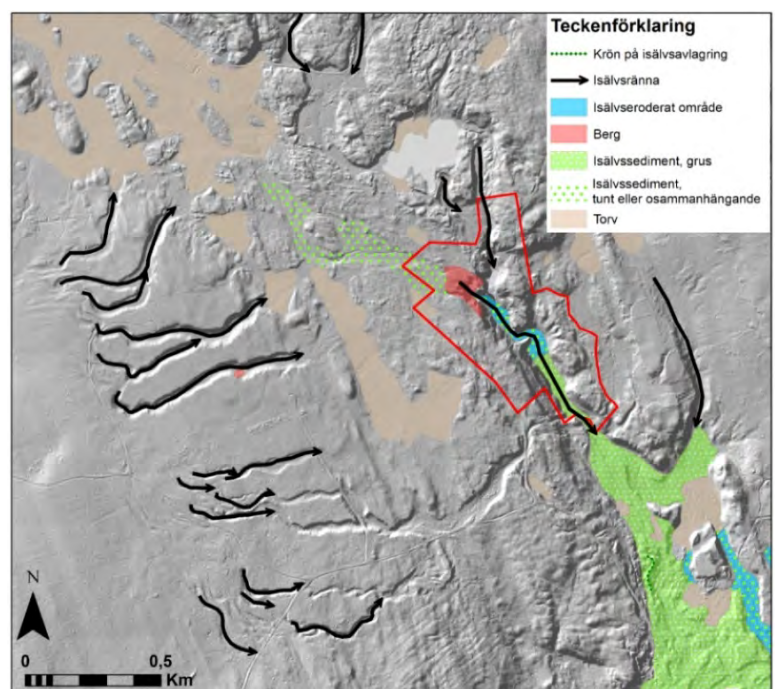
Figur 1 Illustration som beskriver berggrunden i anslutning till Getryggen och Fogdeklippan.

Illustration: C. Lindkvist/Naturcentrum AB baserad på illustration i Perhans 1988.

Kvartära bildningar

Landskapet inom och utanför reservatet är präglat av den erosion och de avsättningar som skapades i samband med avsmältningen av inlandsisen för ungefär 10000 år sedan. Vattenströmmarna som passerade in över förkastningen med mer lättroderad berggrund ledde till att en ca 35 m djup kanjon kom att utbilda väster om getryggen och fogdeklippan. På motsvarande sätt bildades även ravinen öster om getryggen. Först en bit nedan sammanflödet av dessa vattendrag, i reservatets nedre del och söder därom, hade intensiteten i flödet minskat så mycket att material avsattes i stället för att transporteras bort.

De tydliga spåren i landskapet efter isavsmältningen är i sig ett naturvärde värt att lyfta fram (Wickström & Ransed, pers kom 2014).



Figur 2 Lantmäteriets terrängmodell i gråskala med information från SGUs jordartskarta samt reservatsgränsen (röd linje). På denna framträder avrinningsmönster som skapades vid slutet av istiden.

Biologi

Skogstillstånd

Skogen kring forsen är en naturskogsartad barrskog som domineras av gran längs sluttningarna och tall på höjderna. Utvidgningen av reservatet inkluderar fuktiga, delvis örtrika, granskogar på sluttningarna ned mot Styggforsån. Granskogen är mellan 40 och 150 år gammal med en medelålder på 125 år. Ställvis finns också bestånd av äldre, hänglavsrik, tall med åldrar uppemot 185 år.

Vegetation, flora och funga

Det fuktiga mikroklimatet tillsammans med kalkpåverkan från berggrunden har gjort att området hyser många ovanliga arter av växter och svampar. Den ovanligaste av dessa är den starkt hotade timmerskapanian, en mossa som kan återfinnas på fuktiga lågor i anslutning till vattendraget samt brödtaggsvamp och bitter taggsvamp som återfinns i anslutning till äldre gran.

Av kärlväxter kan den sårbara slätterfibblan nämnas samt tibast och orkidéer som purpurknipprot, korallrot och tvåblad (Gustafsson 1976).

Svampar är annars den organismgrupp som dominerar listan över områdets hotade och sällsynta arter varav merparten utgörs av spindelskivlingar. Den goda tillgången på död ved gör också att förekomsten av ovanliga vedsvampar är god med representanter som rynkskinn, ostticka och ullticka.

Lavar har också goda livsbetingelser i reservatet, där den starkt hotade trådbrosklaven är dess mest exklusiva representant. Andra lavar att notera är exempelvis garnlav som växer ymnigt på granarna i området samt lunglav som återfinns på enstaka lövträd.

Sist ska även mossorna nordisk klipptuss (*Cynodontium suecicum*) och grön sköldmossa (*Buxbaumia viridis*) nämnas de enda Natura 2000 arter som registrerats för området.

Fauna

Inventeringar har påvisat en ovanligt stor mängd hotade och sällsynta fjärilsarter i området. Ovanligast av dessa är det akut hotade barrskogslavflyet, ett grönt färgat nattfjäril vars kärnområde i Sverige verkar vara Dalarnas län. Den är knuten till förekomster av garnlav som larverna lever av. I området finns även ett antal andra nattflyn observerade med likartad ekologi. Av övriga arter bör bl a violett guldvinge och väddnattfjäril nämnas då de tillhör en hög hotkategori. Båda arterna är dock främst knutna till öppna slättermarker vilket gör att de exemplar som observerats kan misstänkas ha sitt ursprung i den jordbruksbygd som återfinns öster om reservatet. Eftersom de dock också är knutna till kalkpåverkade kärrmiljöer skulle det kunna tala för att de kan finna livsmiljö i reservatet.

Limniska värden

Få studier av har gjorts på vattendragets naturvärden. Bottenfaunan uppges vara art och individfattig och dominerad av knottlarver samt sländlarver till viss del (Lingdell 2005). Förekomst av vissa försumningskänsliga arter tyder på att vattenkemin är acceptabel.

Några moderna studier av fiskfaunan är inte gjorda men äldre uppgifter (Gustavsson 2005) ger vid handen att öring, röding och gädda ska finnas.

Värdefulla arter

Antalet naturvårdsintressanta arter i området är mycket stort. Drygt 110 arter finns noterade i Länsstyrelsens databas Hotflex och Artportalen. Av dessa är 68 rödlistade varav 27 bedöms som hotade. De senare finns uppräknade i tabell 1.

Organismgrupp	Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori	Fridlyst	ÅGP-art
Insekter	Barrskogslavfly	<i>Victrix umovii</i>	Akut hotad (CR)		
	Violett Guldvinge	<i>Lycaena helle</i>	Starkt hotad (EN)	Ja	Ja
	Urskogsfly	<i>Xestia sincera</i>	Starkt hotad (EN)		
	Väddnätjäril	<i>Euphydryas aurinia</i>	Sårbar (VU)	Ja	Ja
	Tajgafältnätare	<i>Heterothera serraria</i>	Sårbar (VU)		
Kärlväxter	Slåtterfibbla	<i>Hypochaeris maculata</i>	Sårbar (VU)		
Lavar	Trådbrosklav	<i>Ramalina thrausta</i>	Starkt hotad (EN)		
Mossor	Timmerskapania	<i>Scapania apiculata</i>	Starkt hotad (EN)		Ja
	Vedsäckmossa	<i>Calypogeia suecica</i>	Sårbar (VU)		
	Liten hornflikmossa	<i>Lophozia ascendens</i>	Sårbar (VU)		
Svampar	Slöjvaxskivling	<i>Hygrophorus purpurascens</i>	Starkt hotad (EN)		
	Bitter taggsvamp	<i>Sarcodon fennicus</i>	Starkt hotad (EN)		Ja
	Pluggrattsskivling	<i>Clitopaxillus fibulatus</i>	Sårbar (VU)		
	Gyllenspindling	<i>Cortinarius aureofulvus</i>	Sårbar (VU)		
	Bullspindling	<i>Cortinarius corrosus</i>	Sårbar (VU)		
	Kopparspindling	<i>Cortinarius cupreorufus</i>	Sårbar (VU)		
	Rostspindling	<i>Cortinarius russus</i>	Sårbar (VU)		
	Blåbrun Spindling	<i>Cortinarius serarius</i>	Sårbar (VU)		
	Gul Taggsvamp	<i>Hydnellum geogenium</i>	Sårbar (VU)		
	Sammetstaggsavamp	<i>Hydnellum martioflavum</i>	Sårbar (VU)		Ja
	Brödtaggsvamp	<i>Hydnellum versipelle</i>	Sårbar (VU)		Ja
	Ved-Lavklubba	<i>Multiclavula mucida</i>	Sårbar (VU)		
	Rynkskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	Sårbar (VU)		
	Lilamusseron	<i>Rugosomyces ionides</i>	Sårbar (VU)		
	Ostticka	<i>Skeletocutis odora</i>	Sårbar (VU)		
	Kristallticka	<i>Skeletocutis stellae</i>	Sårbar (VU)		
	Blek Rotskål	<i>Sowerbyella radiculata</i>	Sårbar (VU)		
	Blackticka	<i>Steccherinum collabens</i>	Sårbar (VU)		
	Doftmusseron	<i>Tricholoma dulciolens</i>	Sårbar (VU)		

Tabell 1: Hotade arter som observerats i Styggforsens reservat. Tabellen är sorterad på organismgrupp, rödlistekategori och därefter vetenskapligt namn. ÅGP avser att det finns ett nationellt åtgärdsprogram som syftar till att förbättra dess chanser att överleva. Materialet är sammanställt från Artportalen och länsstyrelsens databas Hotflex.

Kulturhistoria

Redan i Z Holenius "De Dalekarlia" från 1722 omnämns Styggforsen som ett synnerligen märkligt bergstup strax väster om kapellet i Boda. Allt sedan Holenius tid har områdets dramatiska topografi lockat utsocknes besökare. När turismen tog fart i slutet av 1800-talet blev besöken allt vanligare och i början av 1930-talet beräknades 3000 turister/år besöka området sedan en bilväg anlagts (Nord 1934).

Med tanke på närheten till Boda kyrkby har området under flera hundra år, med all säkerhet, nyttjats av människorna i bygden för vedtäkt, bete, slåtter mm. Under 1700-talet fanns det 28 skvaltkvarnar och ett stort antal husbehovssågar längs en 5 km lång sträcka av ån och dess biflöden. Speciellt längs Hålldamsbäcken, nedströms Styggfordsdammen, låg skvaltkvarnarna tätt. För att trygga vattenförsörjningen till dessa lät man leda över vatten från Styggforsån strax norr om vattenfallet till Styggfordsdammen.

Under en kortare tid i början av århundradet var en silverhytta i drift vars malm hämtades från Silvberg några km åt nordost. Under 1800-talet industrialiserades området och då fanns här en tull-kvarn med ett nästan 11 m högt vattenhjul, ett tegelbruk som nyttjade skiffern som råvara, en cementfabrik som nyttjade kalkstenen samt en slipstenstillverkning som nyttjade Orsasandstenen. På grund av dålig lönsamhet lades alla dessa verksamheter ned runt förra sekelskiftet. Området har även hyst en kraftstation som togs i bruk 1913 och som producerade elström fram till 1939 då driften upphörde (Nord 1934, Gustavsson 1976, Perhans 1988).

Det finns gott om lokala sägner om området i fråga. En håla i anslutning till vattenfallet, benämnt Trollhålet, sägs både tomtar och tjuvar haft som gömställe. Fogdeklippan öster om vattenfallet har fått sitt namn efter den sägen som anger att fogden Jakob Pigoth här försökte ta sitt liv år 1712 genom att driva sin häst över stupet (Nord 1934). Som kuriosas kan även nämnas att området tjänat som fond för vissa scener vid inspelningen av Ingmar Bergmans film Jungfrukällan från 1960.

Jakt, fiske och övrigt friluftsliv

Jakten i området förvaltas av Boda-Bingsjö Viltvårdsområdesförening.

Fisket förvaltas Rättvik-Boda Fiskevårdsområdesförening.

Området är ett mycket populärt besöksmål som numer ingår i Geopark Siljan.

Infrastruktur

Från Boda kyrkby nås reservatet via enskild väg förvaltat av Länsstyrelsen.

Referenser

Litteratur

Gustafsson, A (1976) Naturvårdsinventering av Styggforsen. Meddelande från Länsstyrelsen i Kopparbergs län nr 1976:9.

Holenius Z (1722) Dissertationis academicæ de Dalekarlia. Uppsala.

Lingdell, P-E, Engblom E, Hedlund T, Mossberg P (2007) Bottenfaunan i Dalarna juni 2005. Rapport 2006:36 från Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Nord, E H (1934) Styggforsen. Dalarnas hembygdsbok, sid 129-136.

Perhans, K-E (1988) Berg och jord i Siljansringen – ett naturgeografiskt studiematerial

Petalas, C (1985) Sedimentary petrology of the Orsa sandstone, central Sweden. UUDMP Research report no 40, 112 s. Institutionen för Geologi, Uppsala universitet.

Databaser

Artportalen: <https://www.artportalen.se/>

Hotflex – Länsstyrelsen i Dalarnas databas över naturvårdsintressanta arter.

Personlig kommunikation

Linda Wickström och Gunnel Ransed är statsgeologer på SGU.

Natura 2000

Allmänt

Styggforsen ingår i det europeiska nätverket av skyddad natur som kallas Natura 2000. Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom att peka ut Natura 2000-områden åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade värdena i områdena. För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i skötselplanen om området även är naturreservat.

Tillståndsplikt och samråd

Föreskrifterna för naturreservatsbeslutet gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000. Tillstånd krävs för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön inom området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27–29 §§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena bör man samråda med Länsstyrelsen innan åtgärder i, eller intill, ett Natura 2000-område påbörjas. Vid skogsbruksåtgärder är Skogsstyrelsen tillsynsmyndighet.

Utpekade Natura 2000-naturtyper

Tabellen nedan redovisar ingående naturtyper enligt EU:s art- och habitatdirektiv, arealer som är godkända av EU-kommissionen, framtida målarealer samt bedömning om naturtyperna uppvisar ett gynnsamt tillstånd idag. Karta över naturtypernas utbredning finns i bilaga 4 till detta beslut. Notera att Natura 2000-området endast utgörs av det ursprungliga reservatet och ej utökningen.

Utpekade naturtyper	Areal godkänd av EU (ha)	Målareal (ha)	Bevarandetillstånd
Taiga (9010)	2,83	2,83	Gynnsamt
Kalkbranter (8210)	0,06	0,06	Gynnsamt
Näringsrik granskog (9050)	8,75	8,75	Gynnsamt

Utpekade Natura 2000-arter

Tabellen nedan redovisar ingående arter enligt EU:s art- och habitatdirektiv och bedömning om arterna har gynnsamt tillstånd idag.

Utpekade arter	Bevarandetillstånd idag
Grön sköldmossa	Gynnsamt
Nordisk klipptuss	Osäkert

Bevarandesyftet med Natura 2000-området

Syftet med Natura 2000-området Styggforsen är att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden

I Natura 2000-området Styggforsen är de prioriterade bevarandevärdena den näringsrika och naturskogsartade skogen samt kalkbranterna med dess rikliga förekomst av skyddsvärda arter.

Motivering

Områdets värden är knutna till förekomsten av naturtyper och substrat som är ovanliga i det omgivande landskapet.

Prioriterade åtgärder

Få bevarandeåtgärder bedöms i dagsläget vara nödvändiga eftersom området åtnjuter Naturreservatsskydd och bevarandetillståndet generellt bedöms gynnsamt. Skog och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna ska i huvudsak utvecklas fritt. För att förhindra att graninväxt kväver äldre tall och löv ska ett visst mått av ringbarkning och gallring utföras i bestånd där dessa förekommer. Likaså ska buskvegetation hindras från att beklä kalkbranterna. Förekomsten av nordisk klipptuss måste utredas för att avgöra om några åtgärder krävs för dess fortbestånd.

Hotbild mot utpekade värden inom Natura 2000-området

Västlig taiga (9010) och Näringsrik granskog (9050)

Det största hotet mot de skogliga naturtyperna är åtgärder som skadar de strukturer som definierar naturtypen och som är typiska för naturskog. Exempel på strukturer är död ved, gamla träd och förekomst av lövträd. Även åtgärder som påverkar markförhållanden och hydrologi kan utgöra ett hot, liksom åtgärder som fragmenterar området eller skapar barriärer.

Avsaknad av naturlig branddynamik utgör ett hot mot de tall- och lövdominerade undergrupperna av naturtyp 9010-Västlig taiga. Minskad mängd nybränd ved och mark är ett hot för många brandberoende arter. Brist på bränder kan också ge en tillväxt av humuslagret med efterföljande vegetationsförändringar.

Graninvandring kan vara ett hot mot flerskiktade tallskogar och lövskogar som tidigare uppkommit efter brand. Alltför hårt bete kan utgöra ett hot mot löv- och tallföryngringen i området.

Kalkbranter (8210)

Bergtäkt utgör ett hot både för struktur, funktion och artsammansättning för naturtypen. Hög grad av nyttjande av området för friluftsliv kan innebära slitage och störning, i synnerhet aktiviteter som t.ex. bergsklättring.

Klimatförändringar som leder till förändrad konkurrenssituation där vissa arter gynnas på bekostnad av andra, bland annat igenom en utbredning av buskvegetation. Kvävepåverkan från t.ex. omgivande jordbruksmark kan ha en negativ effekt på vissa arter.

Grön sköldmossa

Skogsbruk leder till minskad mängd av substrat i form av liggande döda träd.

Nordisk klipptuss

Bergtäkt kan utgöra ett hot mot arten. Likaså kan klättring i de branter där mossan förekommer skada den.

Merparten av de hot som räknas upp ovan bedöms som avvärjda eftersom området är skyddat som naturreservat.

Plandel

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att skydda, och ge allmänheten möjlighet att ta del av, områdets geologiska bildningar. Syftet är även att bevara områdets biologiska mångfald och värdefulla naturmiljöer. Underordnade syften till ovanstående är även att bevara lämningarna av hur man lokalt nyttjat naturresurserna i området samt att även erbjuda allmänheten ett område att nyttja för friluftsliv, rekreation och förkovran.

Delar av reservatet ingår i det europeiska nätverket Natura 2000, där ett antal naturtyper och arter pekats ut. Syftet med naturreservatet är även att bidra till att dessa ska bibehålla gynnsam bevarandestatus.

Syftet ska tillgodoses genom att

- föreskrifter formuleras som hindrar exploatering,
- geologiska formationer friläggs och markeras ut,
- låta flora och fauna, med smärre undantag, utvecklas fritt,
- kulturhistoriska lämningar friläggs och markeras ut,
- åtgärder vidtas för att tillgängliggöra området för allmänheten.

Prioritering mellan bevarandevärden

I det skötselområde som nedan avgränsats för geologiska värden är bevarandet och skötsel av dessa prioriterat, men utan att för den skulle skada högt rankade skyddsvärda arter eller kulturhistoriska lämningar. Friluftslivets intressen prioriteras i anslutning till befintliga anordningar för friluftslivet och kulturhistoriska lämningar prioriteras där sådan är lokaliserade.

I övriga områden prioriteras bevarandet och ökande av den biologiska mångfalden. Levande eller döda träd som utgör fara eller hinder utmed leder får tas bort eller flyttas.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Bevarandemålen har utformats i enlighet med de nationella riktlinjer som gäller för formulering av bevarandemål för skyddad natur. Reservatet är indelat i tre geografiska skötselområden, se bilaga 3, och ett tematiskt:

1. Geologiska värden
2. Grandominerad skog
3. Talldominerad skog
4. Friluftsliv och anläggningar

Förutom de skötselåtgärder som beskrivs nedan bör förvaltaren även vara öppen för att även genomföra andra insatser som syftar till att gynna specifika arter. Vad sådana insatser kan bestå av är svårt att formulera då ny kunskap om såväl arter, som vilken skötsel de gynnas kan tillkomma över tiden.

Skötselområde 1: Geologiska värden

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av områden där berggrunden finns blottad. Platser där effekterna av meteoritnedslaget och erosionen vid inlandsisens avsmältning framträder tydligast men också platser där man bedrivit bergtäkt för slipstenstillverkning. I området finns de enda förekomsterna av habitatet 8210 Kalkbranter men i dess periferi finns också ytor av habitat 9050 Näringsrik barrskog samt 9010 Taiga. Lodytorna i skötselområdet är också hemvist för Natura 2000-arten nordisk klipptuss. Totalt upptar skötselområdet ungefär 1,5 hektar.

Bevarandemål

Att de platser i området, där de mest pedagogiska exemplen på reservatets geologiska historia finns, inte döljs av vegetation samt att de geologiska värdena är tydligt utmärkta för besökare. Detsamma gäller de platser där man bedrivit bergtäkt för slipstenstillverkning.

Att arealen för Natura 2000 habitat 8210 Kalkbranter uppgår till minst 600 m², samt att övriga ytor där idag mogen skog står av habitat 9050 Näringsrik granskog och 9010 Taiga bibehålls till sin yta. Ett annat bevarandemål är att de ytor där mossan nordisk klipptuss växer är väl kända och skyddade från åverkan.

Skötselåtgärder

Getryggens krön, och dess västra brant måste regelbundet röjas på sly för att lagerföljden ska framträda tydlig för besökarna. Gränserna mellan de olika bergarterna i lagerföljden vid Getryggens och Fogdeklippans bör markeras ut på ett tydligt sätt.

Vidare ska området med det gamla slipstensbrottet regelbundet röjas från döljande och inväxande vegetation. Det samma gäller andra ytor av geologiskt intresse som enligt sakkunnig expertis borde exponeras tydligare. Förslag på hur de geologiska värdena bör förvaltas och presenteras togs fram i samverkan med SGU 2014, se ärende 512-13288-14. Åtgärderna ska föregås av en kontroll/inventering så de inte utgör växtplats för någon art med stort naturvärde. En sådan art är nordisk klipptuss. Som angivits ovan är dess bevarande tillstånd bedömt som osäkert och skälet till detta är att den inte återfunnits i området sedan 1994. Då observerades den växa på en skuggig klippa vid Kvarnbäcken. Förvaltaren bör verka för att en återinventering görs på dess potentiella växtplatser för att utreda om arten finns kvar i området eller inte. Om den återfinns bör förvaltaren tillse att de platser där den växer är väl kända och inte utsätts för åverkan som kan skada den.

Skötselområde 2: Grandominerad skog

Beskrivning

Skötselområdet omfattar merparten av reservatets yta. Granskogen är mellan 40 och 150 år gammal med en medelålder på 125 år. Markfloran är på många ställen örtrik.

Förekomsten av död ved är ställvis hög. Skötselområdet inkluderar övriga ytor som ingår i Natura 2000 området och som inte omfattas av skötselområde 1. De hyser habitatet 9050 Näringsrik granskog och 9010 Taiga. I skötselområdet hittas även natura 2000 arten Grön sköldmossa som växer på murkna lågor i granskogen. Skötselområdet upptar 27 ha.

Bevarandemål

Att arealen för habitatet 9050 Näringsrik granskog och 9010 Taiga i Natura 2000 området bibehålls till 11,5 hektar. I denna siffra ingår ytor för samma habitat i skötselområde 1.

Att arten grön sköldmossa finns kvar i livskraftiga bestånd.

Att övriga ytor inom skötselområdet präglas av olikåldrig naturskog dominerad av gamla granar. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader och att skogen är olikåldrig. Omvälvande störningar i form av t.ex. stormfällning eller insektsangrepp kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär, men detta är en del av skogens utveckling.

Skötselåtgärder

Generellt så bedöms behovet att genomföra skötselåtgärder för att gynna områdets naturvärden som litet, vilket även gäller för natura 2000 arten grön sköldmossa. Därför föreslås inte några sådan i denna skötselplan utan ytan ska lämnas för fri utveckling.

Skötselområde 3: Talldominerad skog

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av några höjder i reservatets sydöstra del som idag domineras av äldre tall med en ålder uppemot 185 år men som också har ett visst inslag av lövträd. Ytan upptar knappt 2 hektar.

Bevarandemål

Området präglas av olikåldrig naturskog dominerad av äldre tall och löv. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader och att skogen är olikåldrig. Omvälvande störningar i form av t.ex. stormfällning eller insektsangrepp kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär, men detta är en del av skogens utveckling.

Skötselåtgärder

För att bibehålla en viss variation i det annars då grandominerade reservatet ska åtgärder utföras som tillser att detta skötselområde framöver domineras av äldre tall och i viss mån även äldre lövträd.

En primär åtgärd är att inventera området på granar som riskerar att kväva äldre tall

och löv och ringbarka dessa. Detta bör under årens lopp följas av röjning av smågran runt dessa trädindivider.

Skötselområde 4: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

Reservatet är redan idag välbesökt med en stor mängd besökare på sommaren. Besökstrycket förväntas bli ännu större med tanke på att reservatet kommer att vara en av huvudattraktionerna i den geopark som bildats för Siljansringen.

Vägen som leder till reservatet slutar i en vändplan med några parkeringsplatser. Här ligger reservatets entré som omfattar såväl en yta med informationsskyltar, ett antal picknickbord samt en kaffestuga som håller öppet under sommarhalvåret.

Från entrén utgår ett antal leder inom reservatet. Den led som de flesta besökare väljer att följa, på kartan i bilaga 3 benämnd 'Stygghorsleden', leder dem upp till vattenfallet, fogdeklippan och de exponerade bergslagen vid Getryggen. Denna led är delvis grusad, och de delar som är branta är försedda med trappor, ledstänger och skyddsnät. Längs leden finns ett antal skyltar som framför allt beskriver de geologiska värden man passerar, en 3D modell av reservatet samt en ljudguide med samma information. I anslutning till denna led finns även en grillplats.

En del av Siljansleden, som förvaltas av Rättviks kommun, löper genom reservatets västligaste delar och ansluter därefter till Stygghorsleden vid vattenfallet. Längs leden finns en större slobod med grillplats.

Det går även en omärkt stig ned till slipstensbrottet.

Bevarandemål

Parkeringsmöjligheter i proportion till besökarantalet finns.

Caféverksamhet fortsätter att drivas under sommarmånaderna.

Leder hålls i gott och säkert skick, i synnerhet leden upp på getryggen och över fogdeklippan.

Information om reservatets natur- och kulturvärden samt vilka föreskrifter som gäller där finns på informationstavlor i anslutning till området och på Länsstyrelsens hemsida.

Att reservatet är väl integrerat med övriga attraktioner i Geopark Siljan.

Skötselåtgärder

Initialåtgärder

Nya reservatsgränsen märks upp. Markeringar på träd som representerar delar av den gamla gränsen som inte längre är aktuell skrapas bort.

För att effektivisera parkeringen bör parkeringsrutor målas upp på asfalten.

Besökstrycket under sommaren kan många gånger vara så stort att antalet parkeringsplatser vid vändplanen tar slut. Därför är det angeläget att utreda möjligheten att anlägga extra parkeringsytor längre upp i backen innan entrén. Platser såväl

innanför, som utanför, reservatsgränsen bör undersökas. Ytorna bör inte bara kunna hysa bilar utan även bussar. Det kan nämnas att det i Rättviks kommuns översiktsplan formulerats önskemål om möjligheten att kunna färdas till reservatet via kollektivtrafik.

Skyltarna inom reservatet behöver uppdateras med den nya gränsen, nya föreskrifter och med information om de naturvärden som tillkommit. Eftersom Styggforsen kommer vara en av attraktionerna i Geopark Siljan är det viktigt att detta framgår av skyltning samt att information finns om övriga besöksmål i geoparken.

Kaffestugan är i behov av en viss rustning, bl a bör delar av dess tak lagas och dess interiör moderniseras. Även vattenförsörjningen behöver ses över då brunnen gått i sin vid några tillfällen de senaste åren. Tillika behöver stugan kompletteras med en enklare förrådsbyggnad för de som driver café-verksamheten.

Stugan ägs av staten men har under åren underhållits av Rättviks kommun. Kommunen har nyligen signalerat att man fortsättningsvis inte längre vill ha underhållsansvaret men kan tänka sig att stå för vissa löpande kostnader och utföra åtgärder som slamtömning och sophämtning. Att frågan om hur ansvaret för driften av lokalen ska fördelas mellan Länsstyrelsen och kommunen är en prioriterad sak att utreda.

Kommunen har ett muntligt avtal med det privata företag som driver caféverksamhet i lokalen under sommaren. Förvaltaren bör verka för att det upprättas ett skriftligt avtal. Med tanke på besöksmängden är det positivt om caféverksamhet kan bibehållas i lokalen.

Den del av Styggforsleden som klättrar upp på getryggen är påverkad av erosion. På sikt kommer det vara nödvändigt att ändra dragningen av leden för att motverka detta. Det har framförts farhågor att delar av fogdeklippan skulle kunna rasa, och att det därmed skulle finnas en risk med att leda ut besökare där. Därför bör en geoteknisk undersökning beställas snarast för att utreda detta.

Slogboden längs Siljansleden är i behov av rustning. Taket behöver åtgärdas och eventuellt bör ett fönster tas upp för att släppa in ljus. Flertalet slogbodar längs Siljansleden är anpassade för övernattnings och har bl a torrdass. Det senare saknas vid denna och förvaltaren bör därför utreda möjligheten att tillskapa ett sådant.

Dammen direkt öster om Getryggen behöver tätas eftersom den läcker. Likaså behöver skvaltkvarnen strax nedström lyftas.

Stigen som fortsätter förbi slipstensbrottet mot parkeringen är för närvarande omärkt och underhålls ej. Den är dock tydligt upptrampad och i mån av resurser vore det lämpligt att märka upp samt röja den. Eventuellt kan skyltar som informerar om naturvärden, exempelvis kopplade till död ved eller gamla träd, sättas upp längs denna. Ett kortare stycke går genom våtmark, här skulle spång kunna läggas ut.

Om resurser finns, och förvaltaren finner det lämpligt, skulle stigen till hyttplatsen uppströms vattenfallet, kunna markeras upp på ett tydligare sätt.

Generellt sett bör förvaltaren se till att kulturhistoriska lämningar i området hålls fria från inväxande vegetation och försedda med information som vänder sig till besökare.

Om förvaltaren finner att kunskap saknas om var kulturhistoriska spår och lämningar är lokaliserade så bör denne initiera undersökningar som klargör detta.

Vid enstaka evenemang har platser längs lederna belysts med strålkastare nattetid. Då detta har varit en populär åtgärd uppmanas förvaltaren att utreda möjligheten att tillskapa en mer permanent infrastruktur för sådan belysning. Samtidigt är det viktigt att utreda om belysningen kan utgöra en störning för djurlivet.

Det kan sist nämnas att mobiltäckningen i området är dåligt vilket bland annat lett till problem med kassahanteringen i kaffestugan. Eftersom besökarna även kan få information om sevärdheterna via sina mobiler finns det skäl att undersöka om mobiltäckningen kan förbättras inom reservatet utan allt för stora kostnader/ingrepp.

I samband med att ovan nämnda anläggningar skapas eller rustas bör förvaltaren se över i vilken mån dessa kan anpassas till funktionshindrade eller minoriteter.

Sist ska nämnas att förvaltaren bör vara uppmärksam på de material som används i samband med anläggningsarbeten. Det finns en uppenbar risk att icke önskvärda arter får fäste i reservatet via gömda frön i massor som används. Likaså kan bergkross eller sten i konstruktioner spridas och kemiskt påverka omgivningen eller störa bilden av vilka bergarter som ingår i den lokala geologin.

Löpande skötsel

Leder och andra anordningar hålls i gott skick, bl a ska trapporna oljas in regelbundet och kontroll göras att stängslet vid fogdeklippan är helt och säkert.

Träd som riskerar att falla över leder eller skada byggnader och anläggningar ska fällas eller beskäras. Inväxande vegetation ska röjas runt leder, anläggningar samt viktiga blottade berggrundsytor och kulturlämningar.

Jakt och fiske

Det är oklart i vilken omfattning fiske sker inom reservatet. Vilka arter som får jagas regleras inte i föreskrifterna, endast detaljer i hur jakten får utövas.

Dokumentation och uppföljning

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning av de bevarandemål som angetts i skötselplan ska göras som underlag för utvärdering av huruvida syftet med reservatet uppnås. Uppföljning genomförs av Länsstyrelsen och kommer att ge vägledning om ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsamt bevarandetillstånd.

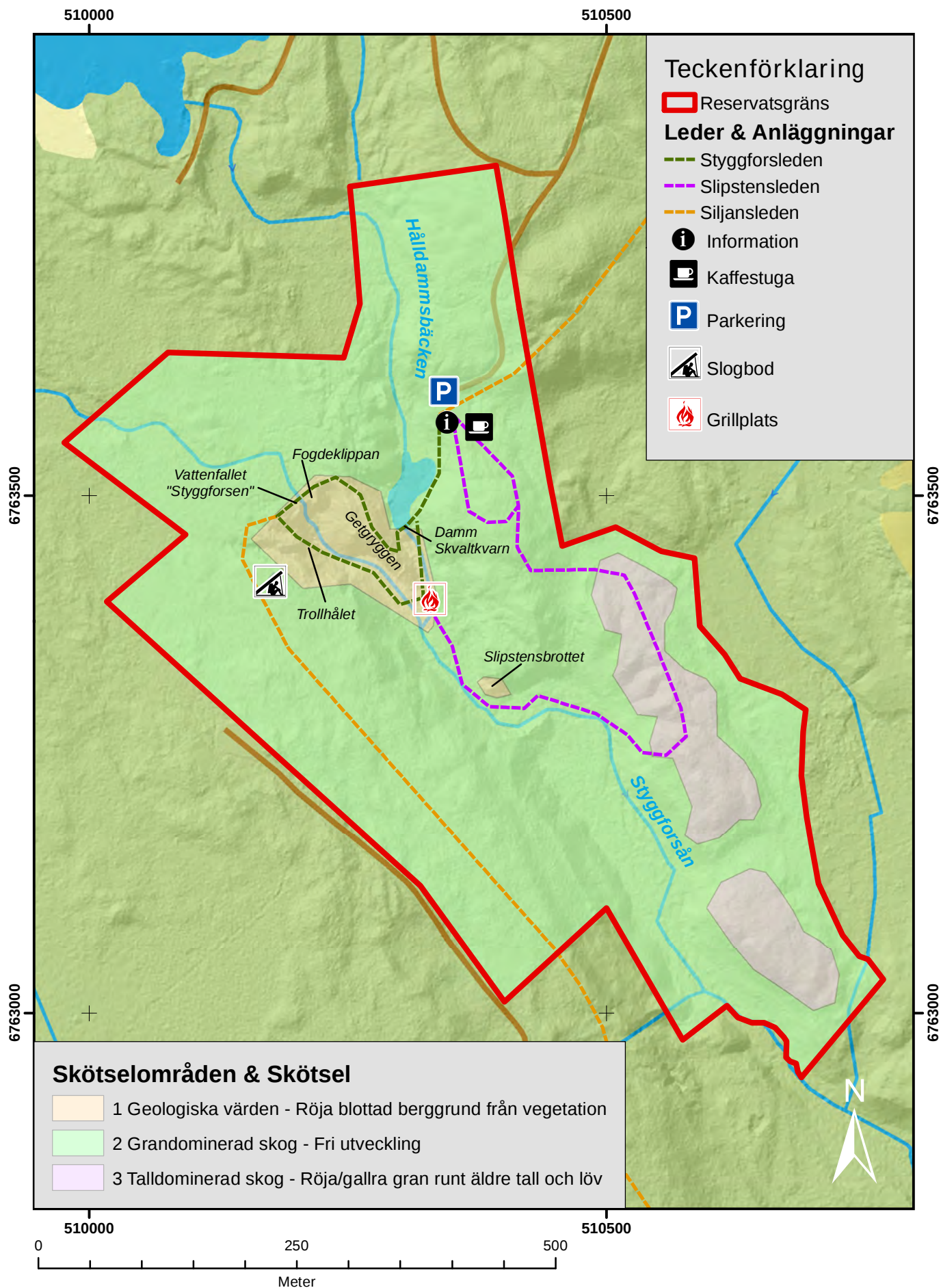
Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren, i samverkan med enheten för naturskydd vid Länsstyrelsen. Förvaltaren ansvarar även för att följa upp övriga genomförda skötselåtgärder.

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

Prioritering av planerade skötselåtgärder

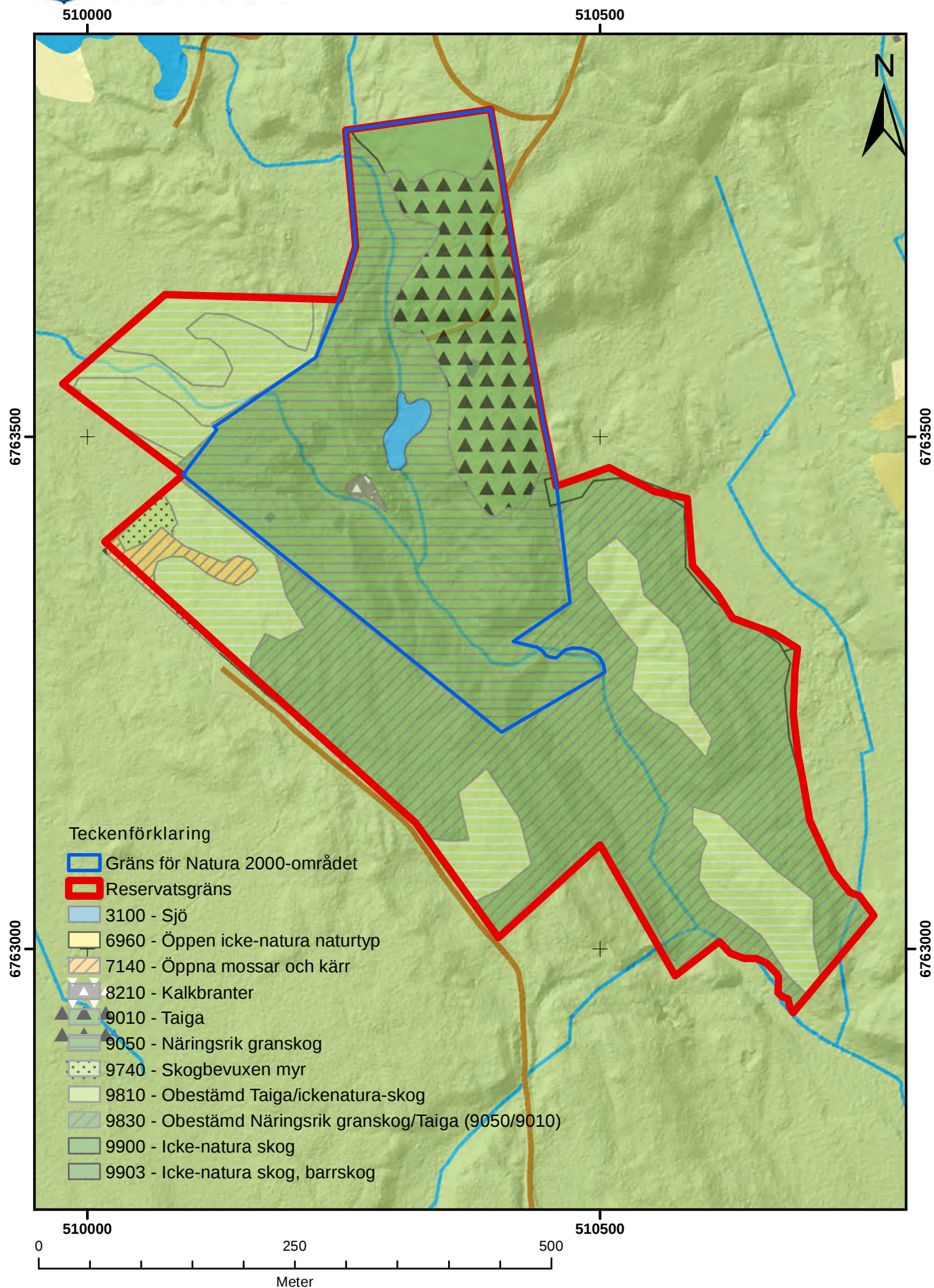
Prio	Åtgärd	Var	Frekvens
1	Uppmärkning av reservatsgräns samt skrapning av gammal gräns.	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
1	Uppdatering av webbplats och informationsskyltar.		Engångsåtgärd, underhåll vid behov
1	Utmärkning i terrängen av bergarternas gränser		Engångsåtgärd, underhåll vid behov
1	Klargöra ansvarsfördelning för kaffestugan.		Engångsåtgärd
1	Beställ geoteknisk undersökning av fogdeklippans säkerhet.		Engångsåtgärd
2	Uppmärkning och röjning av slipstenleden.	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
2	Omdragning av styggforsleden.	Där den går upp på getryggen	När behov uppstår.
2	Parkeringsrutor målas på vändplan.		Engångsåtgärd, underhåll vid behov
2	Utred möjligheter till extra parkeringsplatser.		Engångsåtgärd
2	Rusta kaffestugan och tillskapa ny förrådsbyggnad.	Se karta	Engångsåtgärd
3	Täta dammen och lyft skvaltkvarnen.		Engångsåtgärd
3	Utred möjligheterna till att förbättra mobiltäckning i reservatet		Engångsåtgärd
3	Rustning av slogboden längs Siljansleden.	Se karta	Engångsåtgärd
3	Rensa runt kulturhistoriska lämningar och, vid behov, utreda deras lokalisering.		Återkommande

Styggeforsens NR - Skötsel- och föreskriftskarta





Naturtypskarta Styggforsens Natura 2000-område



Hur man överklagar hos Regeringen

Den som vill överklaga ska skriva till Regeringen. Överklagandet ska dock **skickas eller lämnas till Länsstyrelsen**. Postadressen är Länsstyrelsen, 791 84 FALUN. Besöksadressen är Åsgatan 38 i Falun.

Överklagandet måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor från den dag beslutet kungjorts i ortstidning**. Annars kan överklagandet inte prövas.

Överklagandet ska innehålla

- * vilket beslut som överklagas, till exempel genom att ange ärendets diarie-nummer (511-2091-2012),
- * varför klaganden anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt,
- * hur klaganden vill att beslutet ska ändras.

Klaganden ska även ange

- * namn, adress och telefonnummer.

Överklagandet ska vara undertecknat av klaganden. Om ombud anlitas kan i stället ombudet underteckna överklagandet. I så fall ska fullmakt för ombudet sändas med.

Handlingar eller annat som klaganden anser stöder överklagandet bör sändas med.

Överklagandet prövas av Regeringen. Om Länsstyrelsen inte ändrar sitt beslut som klaganden begär och överklagandet kommit in i rätt tid kommer det att sändas över till **Miljödepartementet**.

Ytterligare upplysningar kan lämnas av Länsstyrelsen, telefon 010-225 00 00.